

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie III./2023
Senát III

Nález:

spisová značka	III. ÚS 347/2020
populárny názov	Zákaz reformationis in peius v civilnom procese
sudca spravodajca	Martin Vernarský
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	14.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Zásada zákazu reformationis in peius nemá explicitnú ústavnú oporu. Nemožno ju priamo vyvodiť ani zo základného práva na súdnu ochranu, keďže základné práva procesnej povahy negarantujú hmotnoprávny výsledok konania, len jeho riadny priebeh (nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 525/15 z 8. novembra 2016). Vo sfére civilného sporového konania dokonca nemožno analyzovanej zásade pripísať ani historicky overenú stabilitu normatívneho ukotvenia porovnateľnú so sférou trestného procesu. Napriek tomu podľa názoru ústavného súdu je potrebné ústavnú relevanciu predmetnému zákazu priznať, a to z dôvodu ústavnej koncepcie základného práva na súdnu ochranu, ktoré je vďaka ústavnej požiadavke zákonného určovania medzi na jeho uplatnenie (čl. 51 ods. 1 ústavy), čo sa týka obsahu, úzko späté s princípom legality konania orgánov verejnej moci (čl. 2 ods. 2 ústavy). Popísaný ústavný konštrukt ústi aj do viackrát judikovaného názoru ústavného súdu, podľa ktorého základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom (v súčasnosti civilnoprávnom, pozn.) konaní (II. ÚS 122/05). A contrario, ak všeobecný súd koná v rozpore s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v súdnom konaní, môže dôjsť k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 116/09) i základného práva na súdnu ochranu. Prieskum rešpektovania zákazu reformationis in peius je z uvedených dôvodov v konaní o ústavnej sťažnosti in abstracto možný.
skutkový stav a základné fakty	Poistník sa žalobou domáhal voči sťažovateľovi zaplataenia doplatku 616,42 eur k poistnému plneniu z poistnej zmluvy životného poistenia uzavretej so sťažovateľom. Žalobca platil sťažovateľovi v súlade so zmluvou mesačne 4,21 eur po dobu 20 rokov (240 mesiacov) a pri riadnom behu udalostí mu mal sťažovateľ (poistovňa) na konci poistenia vyplatiť sumu 995,81 eur; avšak žalobca počas 240-mesačnej pravidelnosti neuhradil sťažovateľovi časť poistného v sume 33,68 eur, za čo mu sťažovateľ krátil výplatu o cca 62 %, t. j. o 616,42 eur. Rozsudkom okresného súdu z 18. septembra 2018 bola sťažovateľovi ako žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi požadovanú sumu s príslušenstvom.

	<p>Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal sťažovateľ odvolanie. Prvým uznesením odvolací súd (bez kasačného výroku) vrátil vec okresnému súdu s odkazom na § 225 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) v spojení s § 298 ods. 1 CSP, s tým, že v spotrebiteľskom spore je možné tak urobiť aj bez návrhu. Vychádzal z názoru, podľa ktorého z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že okresný súd v ňom vyhodnotil zmluvné dojednanie strán obsiahnuté v čl. 11 ods. 1 Všeobecných poisťných podmienok (úprava právnych následkov nezaplatenia bežného poisťného) ako neprijateľnú podmienku, avšak neprípustnosť zmluvnej podmienky neuviedol vo výroku tohto rozhodnutia.</p> <p>Druhým uznesením krajský súd zrušil svoje prvé uznesenie napadnuté prvou ústavnou sťažnosťou, o ktorej ústavný súd ešte meritórne nerozhodol (i) a vrátil vec na rozhodnutie podľa § 225 ods. 1 CSP v spojení s § 298 ods. 2 CSP (ii). Toto rozhodnutie odôvodnil potrebou odstrániť formálny nedostatok svojho predchádzajúceho uznesenia, preto ho zrušil a druhý bod výroku odôvodnil rovnakou argumentáciou ako vo svojom predchádzajúcom uznesení.</p> <p>Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou napadol aj prvé aj druhé uznesenie odvolacieho súdu. Konania o oboch sťažnostiach boli uznesením pléna ústavného súdu spojené na spoločné konanie.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Zrušením prvého uznesenia krajského súdu pominuli akékoľvek právne účinky na subjektívno-právnu sféru sťažovateľa, a preto meritórne rozhodnutie o ňom by malo už len akademický význam, pri súčasnej strate akejkolvek účinnosti súdnej ochrany poskytovanej ústavným súdom. Ústavný súd konanie o prvej ústavnej sťažnosti podľa § 161 ods. 2 CSP v spojení s § 62 zákona o ústavnom súde zastavil.</p> <p>Ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí. Na strane druhej aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide tu najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok (II. ÚS 344/2019). V tomto smere je potrebné venovať pozornosť sťažovateľovej zásadnej námietke o porušení čl. 16 ods. 3 CSP, ktorý do prostredia civilného sporového konania zavádza dôležitý zákaz reformationis in peius poskytujúci ochranu sporovej strane, ktorá podala opravný prostriedok. Práve v neskorších štádiách procesu neodstrániteľné vady procesnej povahy vedú obvykle ústavný súd ku kasácii rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými sa konanie nekončí. Prijatie ústavnej sťažnosti preto ústavný súd využil na poskytnutie priestoru obojstrannému konaniu, aby sa vyjadrili k predmetnej procesnej otázke, ktorá krajský súd viedla k napadnutému uzneseniu.</p> <p>Ešte predtým, ako ústavný súd pristúpi k rozhodnutiu o druhom uznesení, považuje za potrebné pripomenúť otázku ústavného základu zákazu reformationis in peius. Táto zásada totiž nemá explicitnú ústavnú oporu. Nemožno ju priamo vyvodiť ani zo základného práva na súdnu ochranu, keďže základné práva procesnej povahy negarantujú hmotnoprávny výsledok konania, len jeho riadny priebeh (nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 525/15 z 8. novembra 2016). Vo sfére civilného sporového konania dokonca nemožno analyzovanej zásade pripísať ani historicky overenú stabilitu normatívneho ukotvenia porovnateľnú so sférou trestného procesu. Napriek tomu podľa názoru ústavného súdu je potrebné ústavnú relevanciu predmetnému zákazu priznať, a to z dôvodu ústavnej koncepcie základného práva na súdnu ochranu, ktoré je vďaka ústavnej požiadavke zákonného určovania medzi na jeho uplatnenie (čl. 51 ods. 1 ústavy), čo sa týka obsahu, úzko späté s princípom legality konania orgánov verejnej moci (čl. 2 ods. 2 ústavy). Popísaný ústavný konštrukt ústi aj do viackrát judikovaného názoru ústavného súdu, podľa ktorého základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom (v súčasnosti civilnoprávnom, pozn.) konaní (II. ÚS 122/05). A contrario, ak všeobecný súd koná v rozpore s</p>

	<p>procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v súdnom konaní, môže dôjsť k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie (III. ÚS 116/09) i základného práva na súdnu ochranu. Prieskum rešpektovania zákazu reformationis in peius je z uvedených dôvodov v konaní o ústavnej sťažnosti in abstracto možný.</p> <p>In concreto, zohľadniac skutočnosť, že konanie vo veci sťažovateľa nie je právoplatne ukončené, však ústavný súd argumentačne nadväzuje akcentom na fakt, že rozhodnutie krajského súdu napadnuté druhou ústavnou sťažnosťou má úzky súvis s procesne relevantnou skutočnosťou podania odvolania sťažovateľom ako žalovaným. Na odvolanie (aj v zmysle záhlavia druhého uznesenia) krajský súd reagoval vrátením veci okresnému súdu na rozhodnutie podľa § 225 ods. 1 CSP v spojení s § 298 ods. 2 CSP. Podľa názoru ústavného súdu však procesnú reakciu krajského súdu zhmotnenú v druhom uznesení nemožno považovať za rozhodnutie o sťažovateľovom odvolaní. V ňom boli prednesené meritórne hmotnoprávne výhrady proti prvoinštančnému rozsudku. O nich bude krajský súd po vrátení veci z okresného súdu po rozhodnutí, na ktoré ho krajský súd zaviazal, povinný rozhodnúť niektorým zo spôsobov podľa § 386 až § 395 CSP.</p> <p>V predmetnej veci je nutné skúmať, či prípadné porušenie čl. 16 ods. 3 druhým uznesením krajského súdu bude preskúmateľné v ďalšom priebehu civilného sporového konania, v ktorom je sťažovateľ žalovaným. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 16 ods. 3 CSP ústavný súd napriek už naznačenému ústavnému významu v ňom zakotveného zákazu nepovažuje za nutné v aktuálnom štádiu konania potvrdiť alebo vyvrátiť súlad druhého uznesenia s uvedeným princípom ovládajúcim civilné sporové konanie.</p> <p>Ústavný súd nespochybňuje, že okresný súd bude po vrátení veci z krajského súdu povinný rešpektovať príkaz rozhodnúť doplnčím rozsudkom v intenciách § 298 ods. 2 CSP. Pokiaľ však ide o námietku sťažovateľa o porušení čl. 16 ods. 3 CSP, ak druhé uznesenie skutočne trpí namietanou ústavne relevantnou vadou, tá sa prenesie aj na doplnčací rozsudok okresného súdu, ktorý tvorí integrálnu a neoddeliteľnú súčasť postupu oboch všeobecných súdov v základnom, dosiaľ v merite právoplatne neukončenom konaní. Procesná spätosť budúceho doplnčacieho rozsudku s napadnutým druhým uznesením je tak nespochybniteľná. Sťažovateľovi nič nebráni, aby po doručení doplnčacieho rozsudku okresného súdu podal proti nemu odvolanie, v ktorom prednesie námietku porušenia čl. 16 ods. 3 CSP. V tom istom odvolaní môže podrobiť kritike aj podmienku pre rozhodnutie doplnčím rozsudkom, ktorou je podľa § 225 ods. 1 CSP zistenie, že okresný súd nerozhodol v rozsudku o niektorej časti predmetu konania. Skutočnosť, že o odvolaní bude rozhodovať krajský súd, ktorý doplnčací rozsudok okresného súdu podnietil, je irelevantná. Záväznosť druhého uznesenia nemá precedenčný charakter. Niet právnej opory pre záver, že v budúcom konaní o odvolaní bude krajský súd formálne viazaný svojím skorším (napadnutým) uznesením.</p> <p>Je teda zjavné, že povaha ani procesné dôsledky druhého uznesenia nevylučujú prieskum námietok prednesených sťažovateľom na pôde budúceho priebehu základného konania, prípadne mimoriadneho opravného konania realizovaného všeobecnými súdmi. Preto ústavný súd dospel k záveru, že druhej ústavnej sťažnosti nemožno vyhovieť.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	<p>nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. III. ÚS 525/15 z 8. novembra 2016</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>princíp a zásady (zjednotenie pojmov)-zákaz „reformatio in peius“ občianske súdne konanie-Civilný sporový poriadok rozhodnutie-procesnej povahy</p>

spisová značka	II. ÚS 245/2021
populárny názov	Užívanie verejnej účelovej komunikácie
sudca spravodajca	Ivan Fiačan
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	02.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	V prípade užívania verejnej účelovej komunikácie s povinnosťou sprístupnenia sa jej režim riadi § 22 ods. 3 vyhlášky č. 35/1984 Zb., podľa ktorej o právnych pomeroch účelových komunikácií platia všeobecné predpisy, pričom vyhláška priamo odkazuje na použitie Občianskeho zákonníka. V tomto kontexte preto možno primerane aplikovať § 123, § 126 a § 451 Občianskeho zákonníka. Vo všeobecnosti totiž nemožno od vlastníka verejnej prístupovej komunikácie, ktorá nie je zaradená do siete komunikácií mesta, spravodlivo žiadať, aby túto sprístupnil a udržiaval v prevádzkovom stave bez toho, aby osoby, ktoré ju užívajú, na tieto náklady primerane neprispievali.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ v postavení žalovaného v spore o zaplatenie bezdôvodného obohatenia vo výške 1 992 eur s prísl. Právnym dôvodom vzniku bezdôvodného obohatenia je skutočnosť, že sťažovateľ užíval v období rokov 2011 a 2012 prístupovú cestu 2 vo vlastníctve žalobcu, ktorá bola jedinou prístupovou komunikáciou k nehnuteľnostiam sťažovateľa. Výška bezdôvodného obohatenia bola určená podľa výšky obvyklého nájomného.</p> <p>Okresný súd žalobe vyhovel. Vyslovil, že charakter komunikácie sú oprávnené určiť v zmysle zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „cestný zákon“) príslušné správne orgány. Ustálil, že neexistuje rozhodnutie o zaradení predmetnej komunikácie do siete pozemných komunikácií. Ani kód užívania tohto pozemku vo vlastníctve žalobcu uvedený na liste vlastníctva, ktorý zaznamenáva skutkový stav, a nie právny charakter tejto nehnuteľnosti, nevypovedá o tom, že by predmetná komunikácia bola verejnou komunikáciou.</p> <p>Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie. Krajský súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie. Uviedol, že na označenie tejto stavby je vhodnejšie používať pojem inžinierska stavba (prístupová cesta), ktorá nezdieľa vlastný právny režim, ale zdieľa právny režim nehnuteľnosti – pozemku, na ktorom je umiestnená.</p> <p>Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť. Nepodanie dovolania odôvodnil tým, že nie je prípustné v zmysle § 422 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), keďže ide o vec s nízkou hodnotou predmetu sporu.</p>
z odôvodnenia	<p>V uvedenej veci bolo sporné, aký právny status má prístupová cesta vo vlastníctve žalobcu a ktorá je jedinou prístupovou komunikáciou k nehnuteľnostiam sťažovateľa.</p> <p>podľa sťažovateľa ide o verejnú účelovú komunikáciu, ktorá by mu mala byť sprístupnená na užívanie, a to bez toho, aby musel uzatvárať s vlastníkom pozemku nájomnú zmluvu a platiť nájomné. Žalobu, ktorou sa žalobca voči nemu domáhal úhrady bezdôvodného obohatenia, ktoré zodpovedá výške obvyklého nájomného za užívanie tejto cesty, žiadal v plnom rozsahu zamietnuť.</p> <p>Ústavný súd po preštudovaní súdneho spisu zistil, že otázka právneho statusu spornej prístupovej cesty sa riešila paralelne v dvoch súdnych konaniach. V oboch prípadoch išlo o žaloby o splnenie povinnosti, kde súdy riešili túto otázku ako otázku predbežnú. Prvým konaním bolo konanie žalobcu voči</p>

sťažovateľovi o zdržanie sa prejazdu motorovými vozidlami, pešieho prechodu a akéhokoľvek vstupu na spornú prístupovú cestu. Druhým konaním je konanie, ktoré predchádzalo tejto ústavnej sťažnosti, a to konanie žalobcu voči sťažovateľovi o zaplatenie 1 992 eur s prísl. ako bezdôvodné obohatenie za užívanie spornej prístupovej cesty.

Prvé konanie začalo podaním žaloby 9. januára 2014. Súd v konaní dospel k záveru, že sporná prístupová cesta má charakter verejne prístupnej komunikácie, vo vzťahu ku ktorej existuje všeobecné, a teda i sťažovateľovi svedčiacie právo užívania odvodené od cestného zákona. Okresný súd Košice II vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 22C/4/2014 z 15. februára 2016 tak, že žalobu zúčastnenej osoby zamietol. Krajský súd rozsudok potvrdil rozsudkom č. k. 1Co/291/2016 zo 14. júna 2017 a stotožnil sa s argumentáciou okresného súdu.

Po podaní dovolania žalobcom dovolací súd uznesením č. k. 5Cdo/60/2018 z 27. januára 2021 (po podaní ústavnej sťažnosti) rozsudok okresného súdu a krajského súdu zrušil, konanie zastavil a vec postúpil mestu Košice. Najvyšší súd v bode 11 popísal druhy pozemných komunikácií a poukázal na to, že miestnu štátnu správu vo veciach miestnych komunikácií a účelových komunikácií vykonávajú obce ako prenesený výkon štátnej správy. Z citovaných ustanovení cestného zákona vyplýva, že otázky užívania účelových komunikácií nie sú inštitútom súkromného práva, ale verejnoprávnym oprávnením. Žalobca sa žalobou domáha ochrany svojho vlastníckeho práva a žiada, aby súd zakázal užívanie účelovej komunikácie žalovanému (sťažovateľovi). Jeho žaloba teda smeruje k úprave užívania pozemnej komunikácie, ktoré je svojou povahou verejnoprávne oprávnenie upravené osobitným predpisom. O právach a povinnostiach vo vzťahu k pozemným komunikáciám je oprávnený rozhodnúť príslušný správny orgán, a nie všeobecný súd v rámci súkromnoprávnej žaloby. Ústavný súd z dopytu na mesto Košice zistil, že v uvedenej veci mesto zatiaľ nedospelo ku konkrétnym záverom.

K rovnakému záveru (že otázka užívania účelových komunikácií nie je otázka súkromnoprávna) dospel už Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení č. k. 3Cdo/1385/2015 zo 6. marca 2017, ktoré prešlo testom ústavnosti (pozri III. ÚS 689/2017).

Z uznesenia dovolacieho súdu č. k. 5Cdo/60/2018 z 27. januára 2021 tak vyplýva, že najvyšší súd prijal záver, že sporné prístupová cesta patrí do systému pozemných komunikácií a tiež to, že je účelovou komunikáciou, z čoho dospel k záveru, že otázku užívania takýchto komunikácií nie je oprávnený riešiť ako súkromnoprávny spor.

Zo spisu takisto vyplýva, že zúčastnená osoba ako žalobca adresoval mestu Košice žiadosť o majetkovoprávny prevod komunikácie ul. Teplárenská do majetku mesta Košice, resp. zaradenie účelovej komunikácie, ktorá bola mestu Košice doručená 14. mája 2013. Na túto žiadosť reagovalo mesto Košice odpoveďou z 3. júna 2013 negatívne. Z odpovede mesta Košice však vyplývalo, že aj mesto Košice považuje spornú prístupovú cestu za účelovú komunikáciu.

Druhým konaním, v ktorom sa prejudiciálne riešila otázka charakteru spornej cesty, je konanie, ktorá začalo podaním žaloby 10. januára 2014 (t. j. deň po podaní prvej žaloby o zdržanie sa prechodu a prejazdu cez spornú cestu) a ktoré predchádzalo tejto ústavnej sťažnosti, t. j. konanie žalobcu voči sťažovateľovi o zaplatenie 1 992 eur s prísl. ako bezdôvodné obohatenie za užívanie spornej prístupovej cesty.

Predmetom súdneho sporu bolo vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie prístupovej cesty bez primeranej finančnej odplaty. Ústavný súd sa zaoberal otázkou, či je pre rozhodnutie o bezdôvodnom obohatení rozhodujúce to, či všeobecný súd posúdi prístupovú cestu ako verejnú účelovú komunikáciu (ako to žiada sťažovateľ) alebo nie. Vo vzťahu k tejto otázke ústavný súd zaujal názor,

	<p>že aj keby išlo o verejnú účelovú komunikáciu, ako aj v prípade, ak by nešlo o tento druh pozemnej komunikácie, vo výsledku by bol sťažovateľ v oboch prípadoch povinný uhradiť žalobcovi určitú sumu za užívanie tejto prístupovej komunikácie. Preto v tomto možno prisvedčiť argumentácii zúčastnenej osoby, že ak by aj išlo o verejnú účelovú komunikáciu s povinnosťou sprístupnenia sťažovateľovi (teda ak by aj súd prisvedčil argumentácii sťažovateľa), jej režim by sa riadil § 22 ods. 3 vyhlášky č. 35/1984 Zb., podľa ktorej o právnych pomeroch účelových komunikácií platia všeobecné predpisy, pričom vyhláška priamo odkazuje na použitie Občianskeho zákonníka. V tomto kontexte preto možno primerane aplikovať § 123, § 126 a § 451 Občianskeho zákonníka. Vo všeobecnosti totiž nemožno od vlastníka verejnej prístupovej komunikácie, ktorá nie je zaradená do siete komunikácií mesta, spravodlivo žiadať, aby túto sprístupnil a udržiaval v prevádzkovom stave bez toho, aby osoby, ktoré ju užívajú, na tieto náklady primerane neprispievali.</p> <p>Vo vzťahu k užívaniu spornej komunikácie preto platí, že ak by aj žalobca bol povinný umožniť jej užívanie sťažovateľovi, má nárok na určitú odmenu za toto užívanie. Preto ústavný súd smeroval svoj ústavnoprávny prieskum k tomu, či je súdom určené bezdôvodné obohatenie určené arbitrálne alebo nie, a dospel k záveru, že nejde o arbitrálne právne posúdenie.</p> <p>Keďže sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal právne posúdenie statusu spornej prístupovej cesty, a to či ju môže alebo nemôže užívať, teda či ide alebo nejde o verejnú účelovú komunikáciu, táto otázka nie je pre posúdenie výsledku konania rozhodujúca (a preto k nej ústavný súd konečný decízny postoj nezaujal). Ak by aj súd prijal záver o tom, že ide o verejnú účelovú komunikáciu, mohol by dospieť vo výsledku k rovnakému záveru o danosti nároku na priznanie bezdôvodného obohatenia. Preto ústavnej sťažnosti nevyhovelo.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	bezdôvodné obohatenie užívacie právo pozemná komunikácia, cesta

spisová značka	III. ÚS 546/2022
populárny názov	Prístup k dovolaciemu konaniu
sudca spravodajca	Martin Vernarský
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	02.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 41 ods. 4 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 47 ods. 3 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 19 ods. 2 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 135 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Ústavný koncept základného práva na súdnu ochranu sa v našom ústavnom systéme v podstatnej miere odvíja od čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa základného práva zakotveného v čl. 46 ústavy možno domáhať len v medziach zákonov, ktoré tento ústavný článok vykonávajú. Najvyšší súd, ktorý poskytuje

	<p>sťažovateľovi súdnu ochranu v dovolacom konaní, je povinný rešpektovať obmedzenia, ktoré zo zákonnej právnej úpravy pre poskytovanú súdnu ochranu plynú, na druhej strane však v konkrétnej (druhej) otázke nesmie určovať také limity justičnej ochrany, ktoré obmedzujú realizačný priestor pre uplatnenie základných práv a slobôd a zároveň ich zákonodarca neustanovuje. Vychádzajúc z ľudsko-právneho konceptu, podľa ktorého právo na prístup súdu tvorí esenciálny prvok práva na spravodlivý proces, ako aj z požiadavky, aby všetky obmedzenia prístupu k súdom boli vykladané čo najreštriktívnejšie, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu brániace sťažovateľovi v prístupe k dovolacej súdnej inštancii v konaní o výkon rozhodnutia vo veci maloletých, ktoré nemajú povahu základného konania o spornej otázke hmotnoprávnej povahy, obmedzuje základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavne neakceptovateľným spôsobom.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Okresný súd uznesením z 18. marca 2021 zamietol návrh sťažovateľa ako oprávneného na výkon rozhodnutia. Dôvodil, že neboli splnené zákonné podmienky na nariadenie výkonu rozhodnutia okresného súdu z 5. apríla 2017 o úprave styku sťažovateľa s maloletým, pretože z vykonaného dokazovania vyplynulo, že styk sa realizuje a zo strany povinnej nebolo zistené porušenie exekučného titulu. Realizácia styku sťažovateľa s maloletým v namietanom období nebola možná z dôvodu jeho ochorenia, náhlejšej epidemiologickej situácie spôsobenej pandémiou vírusu SARS-COV2 a karantény. Okresný súd považoval tiež za zistené, že priebeh vyzdvihnutia maloletého sťažovateľom je problematický, sprevádzaný odporom maloletého, avšak bez zavinenia povinnej. Krajský súd na odvolanie sťažovateľa napadnutým uznesením prvoinštančné uznesenie okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa so záverom okresného súdu, že povinná si dobrovoľne plní svoje povinnosti vyplývajúce z rozhodnutia, pričom v čase, keď exekučný titul neplnila, existovali ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré k plneniu nedošlo.</p> <p>Proti rozhodnutiu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. Namietal, že nemal právo vyjadriť sa ku všetkým dôkazom vykonaným okresným súdom, pretože mu neboli doručené. Okresný súd rozhodol neverejne, čím mu uprel právo na verejné prejednanie veci. Zároveň svojím postupom porušil aj právo účastníka konania na rovnosť strán v konaní, keď vychádzal výlučne z tvrdení matky a k vyjadreniam otca nezaujal žiadne stanovisko.</p> <p>Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako neprípustné. Vychádzal z náveta k § 420 CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>CSP v § 420 pripúšťa dovolanie za splnenia ďalších tam upravených podmienok proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí. Túto zákonnú koncepciu najvyšší súd v sťažovateľovej veci interpretoval tak, že rozhodnutie odvolacieho súdu potvrdzujúce rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu oprávneného na výkon rozhodnutia podaného podľa CMP nie je rozhodnutím vo veci samej, pretože „je vydávané vo vykonávacom konaní (§ 370 a nasl. CMP), ktorému už predchádzalo rozhodnutie vo veci samej, ktoré je exekučným titulom“. Pritom podľa názoru najvyššieho súdu kategória rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci samej má na mysli len skupinu rozhodnutí, ktoré sú výsledkom nachádzania hmotného práva a zakladajú prekážku veci rozhodnutej. Pokiaľ ide skupinu rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými sa konanie končí, podľa názoru najvyššieho súdu je potrebné jej obsah určovať v spojení s prvou kategóriou (rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci samej), a preto „prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP nemožno vzťahovať na rozhodnutia, ktoré by boli vydané v exekučnom, či vykonávacom konaní; zmyslom týchto osobitných konaní už nie je právo nachádzať, ani ho konštituovať, ako je to v základnom konaní“.</p> <p>Záver, ku ktorému najvyšší súd dospel, je výsledkom reštriktívnej interpretácie uvádzanej vety k § 420 CSP. Z jej dikcie nevyplýva najvyšším súdom postulovaná súvislosť oboch kategórií rozhodnutí odvolacieho súdu („vo veci</p>

samej“ a „ktorými sa konanie končí“). Tá nie je daná ani pri zohľadnení formálno-logického uvažovania, pretože zorný uhol interpretačného pohľadu najvyššieho súdu na objasnenie kategórie rozhodnutí, ktorými sa konanie končí, vykazuje konjunktívny prvok (dovolanie je prípustné iba proti rozhodnutiu ukončujúcemu súčasne 6 také konanie, v ktorom by pri absencii procesných prekážok bolo vydané meritórne rozhodnutie o hmotnom práve), hoci zákonná dikcia naznačuje disjunkciu (použitá spojka „alebo“).

Je nutné právny názor najvyššieho súdu ďalej testovať z hľadiska toho, či jeho interpretačná reštrikcia neodôvodnene obmedzuje, prípadne popiera základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu. Nemožno totiž úplne vylúčiť racionalitu úvahy, podľa ktorej zákonodarca analyzovaným procesným pravidlom skutočne zamýšľal pripustiť dovolanie len proti rozhodnutiam vo veci samej vydaným v nachádzajúcich konaniach o hmotných právach, no keďže si bol vedomý, že základné konanie nemusí nutne skončiť meritórne, na dôvažok pripustil dovolanie aj proti rozhodnutiam ukončujúcim práve a len takéto konania procesným výrokom.

Predostretá úvaha je však narušená judikatórne potvrdenou existenciou dvoch okruhov rozhodnutí odvolacích súdov, pri ktorých prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP nie je spochybnená napriek tomu, že tieto rozhodnutia nie sú zavŕšením základného konania o hmotných právach. Ústavný súd už v uznesení č. k. IV. ÚS 540/2022-21 z 27. októbra 2022 pripomenul prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP proti rozhodnutiam odvolacieho súdu, ktorými tento s konečnou platnosťou rozhodol o nároku na náhradu trov konania (I. ÚS 275/2018, veľký senát najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1VObdo/2/2021). Poukázal aj na rozhodnutia vydané v exekučných konaniach, pri ktorých sa uplatňuje Exekučný poriadok účinný do 31. marca 2017 neobsahujúci osobitnú úpravu o neprípustnosti dovolania (teraz § 202 ods. 4 Exekučného poriadku); na tieto exekučné konania sa preto použije CSP, pričom samotný najvyšší súd prijal záver, že v nich vydané rozhodnutia nie sú rozhodnutiami vo veci samej, avšak v exekučnom konaní môže súd vydať také rozhodnutia, ktoré možno považovať za rozhodnutia, ktorými sa (exekučné) konanie končí, napr. uznesenie o zastavení exekúcie (napr. rozhodnutia č. k. 3Oboer/25/2017, 3Oboer/22/2018, 3Oboer/27/2018, 2Oboer/17/2021).

Ústavný súd neopomína, že sťažovateľ volá po prípustnosti dovolania v konaní o výkon rozhodnutia vo veci starostlivosti o maloletých, ktoré si v záujme efektivity poskytovanej súdnej ochrany vyžaduje osobitnú rýchlosť. Navyše, vzťahy upravené exekučným titulom sa postupujúcim časom menia a predlžovanie konania o výkon rozhodnutia nadväzujúcim dovolacím konaním môže viesť až k neúčelnosti súdnej ochrany, pretože dovolací súd môže rozhodnúť kasačným výrokom (a vrátením veci) v čase, keď už pomery medzi oprávneným a povinným (najčastejšie rodičia maloletej osoby) zaznamenali zmeny nevyžadujúce exekúciu. Na strane druhej však ľudsko-právny pohľad prízvukuje, že aj keď čl. 6 ods. 1 dohovoru priamo nevytvára povinnosť štátu zriadiť či už odvolacie alebo dovolacie súdy, štát, ktorý takéto inštalácie zriadi, je povinný zabezpečiť účastníkom takýchto konaní základné záruky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 17. 1. 2017 vo veci Delcourt v. Belgicko, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 17. 1. 1970, bod 25], ku ktorým patrí aj garancia prístupu k súdu.

Ďalším argumentom do mozaiky úvah o nastolenom probléme je skutočnosť, že kódex upravujúci normálnu exekúciu (Exekučný poriadok) v znení účinnom od 1. apríla 2017 už prípustnosť dovolania explicitne vylučuje. Je potom namieste otázka: Prečo by pri personálnej exekúcii dovolanie prípustné byť malo? Kým normálna exekúcia z ústavnoprávneho hľadiska poväčšine chráni základné právo vlastníť majetok, personálna exekúcia sa dominantne koncentruje na základné právo na ochranu súkromného a rodinného života. Obe predstavujú ľudské práva prvej generácie, preto riešenie podústavnej procesnoprávnej otázky nemožno

	<p>hľadať v hodnotovej nadsadenosti niektorého z nich.</p> <p>Pri rovnocennosti viacerých protichodných argumentov, neostáva ústavnému súdu iné, než definitívne riešenie vyvodit' z ústavnej úpravy orientovanej adresne a koncentrovane na základné právo na súdnu ochranu. Jeho ústavný koncept sa v našom ústavnom systéme v podstatnej miere odvíja od čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa základného práva zakotveného v čl. 46 ústavy možno domáhať len v medziach zákonov, ktoré tento ústavný článok vykonávajú.</p> <p>Aj najvyšší súd, ktorý poskytoval sťažovateľovi súdnu ochranu v dovolacom konaní, bol povinný rešpektovať obmedzenia, ktoré zo zákonnej právnej úpravy pre poskytovanú súdnu ochranu plynú, na druhej strane však v konkrétnej (druhovej) otázke nesmie určovať také limity justičnej ochrany, ktoré obmedzujú realizačný priestor pre uplatnenie základných práv a slobôd a zároveň ich zákonodarca neustanovuje. Najvyšší súd napadnutým uznesením svojím výkladom implementoval do procesnej úpravy nepripustnosti dovolania podľa CSP skupinu rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými sa konanie končí. Účastníkom súdnych konaní o výkon rozhodnutia vo veci maloletých, ktoré nemajú povahu základného konania o spornej otázke hmotnoprávnej povahy, tak odňal prístup k dovolacej fáze konania, a to bez náležitej opory v zákone a interpretačnou reštrikciou. Vychádzajúc z ľudsko-právneho konceptu, podľa ktorého právo na prístup súdu tvorí esenciálny prvok práva na spravodlivý proces (rozsudok ESLP z 21. 2. 1975 vo veci Golder v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 4451/70, bod 36), ako aj z požiadavky, aby všetky obmedzenia prístupu k súdom boli vykladané čo najreštriktívnejšie (I. ÚS 3/01), ústavný súd uzatvára, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu brániace sťažovateľovi v prístupe k dovolacej súdnej inštancii obmedzuje jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavne neakceptovateľným spôsobom.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>výkon rozhodnutia</p> <p>dovolanie-prípustnosť</p> <p>maloletý-úprava práv a povinností k maloletému</p>

spisová značka	III. ÚS 602/2022
populárny názov	Náhradné motorové vozidlo - účelnosť nákladov
sudca spravodajca	Peter Straka
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	16.02.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p>
analytická právna veta	<p>Účelom náhradného motorového vozidla je eliminovať škodlivý následok spôsobenej dopravnej nehody, ktorý zasahuje do bežného života poškodeného, až do momentu, keď môže opätovne užívať svoje vlastné motorové vozidlo. V týchto prípadoch výška škody nekorešponduje iba rozsahu zničeného vozidla, ale aj primeraným nákladom, ktoré poškodený vynaložil s cieľom eliminovať škodový následok.</p> <p>Dobu od zapožičania náhradného vozidla do momentu oznámenia žalovanej o ukončení likvidácie škodovej udalosti [a o výške poistného plnenia podľa § 11 ods. 6 písm. a) zákona o PZP, resp. poukázania finančných prostriedkov] možno považovať za relevantnú, keď kontinuálne pretrváva potreba používania</p>

	<p>náhradného motorového vozidla a s tým spojené primerané náklady.</p> <p>Za oznámenie o ukončení šetrenia škodovej udalosti nie je možné považovať predbežné oznámenie poisťovne o rozsahu poškodenia vozidla, t. j. oznámenie o spôsobe, akým bude poisťovňa ďalej pri šetrení škodovej udalosti postupovať. Dôležitým kritériom pre posúdenie primeranosti a účelnosti užívania náhradného vozidla môže v okolnostiach prípadu byť doručenie oznámenia o ukončení likvidácie (ukončenie šetrenia) škodovej udalosti a poukaz finančných prostriedkov, keď poškodený ich prijatím (až) získa možnosť využívať hodnotu, ktorú pred škodovou udalosťou plnohodnotne realizoval využívaním poškodeného vozidla.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľka sa ako žalobkyňa domáhala proti žalovanej obchodnej spoločnosti, zaplatať peňažnej sumy 1 015 eur s príslušenstvom z titulu doplatenia nároku na náhradu účelne vynaložených nákladov na prenájom náhradného motorového vozidla za obdobie, po ktoré nebolo možné používať motorové vozidlo z dôvodu jeho poškodenia pri dopravnej nehode, ako aj doplatenia nároku na náhradu za uskladnenie havarovaného vozidla. Nároky na náhradu týchto nákladov boli na sťažovateľku postúpené poškodeným, ktorému vznikla tzv. totálna škoda na motorovom vozidle pri dopravnej nehode, ktorú zaviniť poistenec žalovanej poisťovne.</p> <p>Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 12. septembra 2019 sťažovateľkinej žalobe sčasti vyhovel a zaviazal žalovanú povinnosťou zaplatiť sťažovateľke sumu vo výške 595 eur, vo zvyšnej časti žalobu a návrh sťažovateľky na prerušenie konania zamietol a sťažovateľke priznal náhradu trov konania v rozsahu 16 %. Spornou v konaní zostala náhrada nákladov na prenájom náhradného motorového vozidla vynaložených po tom, keď mal poškodený (16. októbra 2017) prostredníctvom oznámenia od žalovanej vedomosť o tom, že ide o tzv. totálnu škodu. Podľa okresného súdu žalovaná je povinná nahradiť poškodenému náhradu nákladov za prenájom vozidla do oznámenia žalovanej poškodenému, že oprava poškodeného motorového vozidla je neekonomická (neúčelná). Od uvedeného momentu má podľa okresného súdu poškodený vedomosť, že oprava poškodeného motorového vozidla je nevhodná, a tak už neexistuje dôvod, pre ktorý by sa malo nájomné za prenajaté náhradné motorové vozidlo považovať za účelne vynaložený náklad v príčinnej súvislosti so vznikom škody.</p> <p>Krajský súd namietaným rozsudkom zmenil rozsudok okresného súdu tak, že sťažovateľke k prisúdenej čiastke 595 eur priznal aj úroky z omeškania. Vo zvyšnej časti rozsudok okresného súdu potvrdil. Vo vzťahu k nepriznaniu časti náhrady nákladov v období od predbežného oznámenia žalovanej do vrátenia náhradného vozidla sa krajský súd stotožnil s názorom okresného súdu. Krajský súd súhlasil s názorom sťažovateľky, že pri tzv. parciálnom (čiastočnom) poškodení motorového vozidla je pre určenie výšky náhrady nákladov podstatný moment, keď sa oprava poškodeného vozidla ukončila. V prípade totálneho poškodenia motorového vozidla akonáhle je zistiteľné, že oprava poškodeného vozidla je nevhodná, a preto sa vykonávať nebude, nemožno náklady nájmu náhradného vozidla považovať za účelné.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľky, že krajský súd ústavne neudržateľným spôsobom ustálil, že poškodený má nárok na náhradu účelne vynaložených nákladov spojených so vznikom škody na jeho motorovom vozidle (v danej veci na náhradu nákladov spojených s prenájomom náhradného motorového vozidla) iba do času, keď bolo poškodenému zo strany žalovanej poisťovne oznámené, že ide o totálnu škodu na motorovom vozidle a jeho oprava nie je účelná. Podľa sťažovateľky však nárok na náhradu nákladov spojených s prenájomom náhradného vozidla zaniká vo chvíli, keď je poškodenému doručené oznámenie o ukončení likvidácie škodovej udalosti v zmysle § 11 ods. 6 zákona o PZP, prípadne poskytnutie poistného plnenia, ak na jeho vyplatenie vznikol nárok.</p> <p>Ústavný súd považuje za dôležité koncentrovať právne posúdenie smerom k</p>

samej podstate uplatneného nároku pred všeobecným súdom. Účelom náhradného motorového vozidla je eliminovať škodlivý následok spôsobenej dopravnej nehody, ktorý zasahuje do bežného života poškodeného, až do momentu, keď môže opätovne užívať svoje vlastné motorové vozidlo. V týchto prípadoch výška škody nekorešponduje iba rozsahu zničeného vozidla, ale aj primeraným nákladom, ktoré poškodený vynaložil s cieľom eliminovať škodový následok.

Krajský súd v odôvodnení namietaného rozsudku určil moment zániku účelnosti nákladov spojených s užívaním náhradného vozidla poškodeným v závislosti od toho, či ide o škodu čiastočnú alebo totálnu. V prípade čiastočnej škody krajský súd dospel k záveru, že účelnosť nákladov spojených s užívaním náhradného vozidla zaniká momentom, keď došlo k ukončeniu opravy havarovaného vozidla, de facto vtedy, keď sa opravené vozidlo dostane do dispozičnej sféry poškodeného na ďalšie používanie. V tejto časti sa ústavný súd s názorom krajského súdu stotožňuje. V prípade totálnej škody ale krajský súd dospel k záveru, že účelnosť nákladov spojených s užívaním náhradného vozidla zaniká momentom, keď je objektívne zistiteľné, že oprava poškodeného vozidla je neúčelná, a v prípade sťažovateľky tento moment nastal, keď jej žalovaná oznámila spôsob likvidácie škodovej udalosti (neúčelnosť opravy vozidla). Tento záver však ústavný súd považuje za ústavne neudržateľný.

Poškodený, ktorému na motorovom vozidle vznikla čiastočná škoda, a poškodený, ktorému vznikla škoda totálna, sa nachádzajú v porovnateľnej situácii, keďže obaja nemôžu z objektívnych dôvodov užívať svoje vlastné motorové vozidlo a riešenie im ponúka nájom náhradného vozidla. Legitímna je preto otázka, prečo má byť poškodený, ktorému vznikla na motorovom vozidle totálna škoda v horšom postavení ako poškodený, ktorému vznikla škoda čiastočná, do ktorého ho dostane taký výklad právnej normy, podľa ktorého účelnosť nákladov možno považovať len do oznámenia poisťovne o spôsobe likvidácie. Poškodený ani po tomto oznámení poisťovne nemôže naďalej využívať svoje vlastné motorové vozidlo, čiže nedochádza k zmene jeho postavenia a naďalej je nútený využívať náhradné motorové vozidlo. Na základe uvedeného tak možno považovať dobu od zapožičania náhradného vozidla do momentu oznámenia žalovanej o ukončení likvidácie škodovej udalosti [a o výške poistného plnenia podľa § 11 ods. 6 písm. a) zákona o PZP, resp. poukázania finančných prostriedkov] za relevantnú, keď kontinuálne pretrváva potreba používania náhradného motorového vozidla a s tým spojené primerané náklady.

Za oznámenie o ukončení šetrenia škodovej udalosti nie je možné považovať predbežné oznámenie poisťovne o rozsahu poškodenia vozidla, t. j. oznámenie o spôsobe, akým bude poisťovňa ďalej pri šetrení škodovej udalosti postupovať. Dôležitým kritériom pre posúdenie primeranosti a účelnosti užívania náhradného vozidla môže v okolnostiach prípadu byť doručenie oznámenia o ukončení likvidácie (ukončenie šetrenia) škodovej udalosti a poukaz finančných prostriedkov, keď poškodený ich prijatím (až) získa možnosť využívať hodnotu, ktorú pred škodovou udalosťou plnohodnotne realizoval využívaním poškodeného vozidla. K obdobnému záveru dospel aj Ústavný súd Českej republiky v náleze č. k. I. ÚS 2932/20 zo 14. januára 2021.

Ústavný súd poznamenáva, že v preskúmvanej veci sa spor týkal dvoch podnikateľských subjektov (poisťovne a prenajímateľa náhradných motorových vozidiel a zároveň obchodníka s poistnými pohľadávkami). Poškodený sa dostal do pozície nosiča tohto kapitálového problému. Ústavný súd musel pristúpiť k prejednaniu tejto veci pohľadom do podústavného práva, keďže ustanovenie § 422 Civilného sporového poriadku limituje možnosť podania dovolania podľa § 421 Civilného sporového poriadku (nesprávne právne posúdenie) pre nenaplnenie limitu majetkového cenzu. Uvedeným záverom preskúmvanej veci možno problematiku tohto dovolacieho limitu s ohľadom na nízku hodnotu

	<p>sporu vnímať ešte intenzívnejšie.</p> <p>Ústavný súd rozhodol, že namietaným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s porušením jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	náhrada škody (ujma) poistenie, poistné

spisová značka	III. ÚS 614/2022
populárny názov	Trestný čin vydierania
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	02.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 49 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Trestný čin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona spácha ten, kto iného násilím, hrozbou násillia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy núti, aby niečo konal, opomenul alebo trpel a čin spácha na chránenej osobe – verejnom činiteľovi. Objektom trestného činu je slobodné rozhodovanie verejného činiteľa. Objektívna stránka spočíva v tom, že páchatel verejného činiteľa neoprávnené núti, aby niečo konal, a to násilím, hrozbou násillia alebo inej ťažkej ujmy. Čin je dokonatý verbálnym násilným konaním. Nevyžaduje sa, aby páchatel dosiahol svoj zámer. Dôležitú je, že cieľ páchatela je adresovaný verejnému činiteľovi, ktorý ho vníma.
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Dunajská Streda z 12. júna 2020 uznaný vinným zo zločinu vydierania a prečinu výtržníctva, ktorého sa dopustil tak, že na oddelení cudzineckej polície Policajného zboru v Dunajskej Strede po oboznámení pracovníčkou, že mu nemôže vydať rozhodnutie o udelení pobytu, pretože o jeho žiadosti ešte nebolo rozhodnuté odvolacím orgánom, tejto pracovníčke lámovou slovenčinou oznámil, že doklad potrebuje, pretože má v Nemecku biznis a banka mu nevydá peniaze na kúpu auta; popritom jej povedal, že „6 dní ty doklad“, na čo mu pracovníčka uviedla, že mu príslušný doklad nemôže vydať. Nato sťažovateľ na prstoch naznačil 6 dní a následne jedným prstom ukázal na ňu a povedal „ty nedáš doklad“ následne ukázal na seba a povedal „ja benzín“, potom rukou ukázal nad hlavu, ako keby sa oblieval, a ukázal na ňu so slovami: „ja benzín, ty veľký problém“, pričom tieto slová neustále opakoval a následne sa jej zahľadel do očí a povedal „ja benzín, ty big problém, ty nedáš doklad, ty big problém“. Sťažovateľ bol následne iným vedúcim riadiacim príslušníkom vykázaný z budovy, kde následne vulgárne kričal, pristúpil k ďalšiemu príslušníkovi, ktorému v tesnej blízkosti do tváre zakričal vulgárne výrazy s obvinením z rasizmu, začal mu pred tvárou ústami cmukať a vyplazovať na neho jazyk, potom opätovne pozrel na poškodenú a opakovane na ňu kričal slovami: „6 dní ty big problém“. Za tento skutok bol sťažovateľovi uložený úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní šesť rokov.</p> <p>Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, ktoré Krajský súd v Trnave uznesením ako nedôvodné zamietol. Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu krajského súdu dovolanie z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného zákona</p>

	<p>a namietal, že zo skutkovej vety rozsudku okresného súdu nevyplýva spáchanie vydierania a jeho konanie by bolo možné posúdiť iba ako výtržníctvo v časti skutku spojenom s vulgárnymi nadávkami prítomným policajtom. O dovolaní rozhodol najvyšší súd ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením, ktorý poukázal na to, že pri zločine vydierania cieľ páchatel'a musí byť adresovaný poškodenému a ten ho musí vnímať. Zo skutkovej vety ustálenej okresným súdom vyplýva, že sťažovateľ sa poškodenej policajтке opakovane vyhrážal sčasti verbálne a sčasti posunkami obliatím benzínom a veľkým problémom. Najvyšší súd konštatoval, že napadnutá právna kvalifikácia trestných činov uvedená v rozsudku okresného súdu plne zodpovedá skutkovej vete a dovolanie sťažovateľa napadnutým uznesením bez preskúmania podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Trestný čin vydierania podľa § 189 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona spácha ten, kto iného násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy núti, aby niečo konal, opomenul alebo trpel a čin spácha na chránenej osobe – verejnom činiteľovi. Objektom trestného činu je slobodné rozhodovanie verejného činiteľa. Objektívna stránka spočíva v tom, že páchatel' verejného činiteľa neoprávnene núti, aby niečo konal, a to násilím, hrozbou násilia alebo inej ťažkej ujmy. Čin je dokonaný verbálnym násilným konaním. Nevyžaduje sa, aby páchatel' dosiahol svoj zámer. Dôležité je, že cieľ páchatel'a je adresovaný verejnému činiteľovi, ktorý ho vníma. Podľa najvyššieho súdu zo skutkovej vety vyplýva, že sťažovateľ sa poškodenej vyhrážal sčasti verbálne a sčasti posunkami obliatím benzínom a veľkým problémom. Takto bolo posúdené jeho konanie, keď na prstoch naznačil 6 dní a následne jedným prstom ukázal na ňu a povedal „ty nedáš doklad“, následne ukázal na seba a povedal „ja benzín“, potom rukou ukázal nad hlavu, ako keby sa oblieval, ukázal na ňu so slovami: „ja benzín, ty veľký problém“, pričom tieto slová neustále opakoval a následne sa jej zahľad do očí a povedal „ja benzín, ty big problém, ty nedáš doklad, ty big problém“, pričom tieto slová neustále opakoval.</p> <p>Sťažovateľ tým mal hrozbou bezprostredného násilia nútiť poškodenú, aby tým dosiahol vybavenie svojej záležitosti. Záver o vyhrázaní či hrozbe bezprostredného násilia inej osobe nie je záver skutkový, ale záver právny, ktorý sa prejavil v tom, že tento skutok bol právne posúdený ako trestný čin vydierania. Všetky súdy konanie sťažovateľa právne posúdili, že sa poškodenej vyhrážal sčasti verbálne a sčasti posunkami násilím, čím naplnil skutkovú podstatu trestného činu vydierania. Konanie a prejavy sťažovateľa však pripúšťajú aj posúdenie, že naznačoval obliatie benzínom seba, a teda sebapoškodenie. V takom prípade by nebola naplnená podmienka, že poškodenej hrozil násilím. Spornou je preto právna otázka, či konanie sťažovateľa bolo možné právne posúdiť ako hrozbu násilia poškodenej. Z posunkov a slov sťažovateľa nie je jasné, čo presne naznačoval, avšak z jeho predošlých slov, keď opisoval problémy s bankou či obavy z vyhostenia, možno určiť, že bol značne rozrušený a jeho cieľom bolo dosiahnuť vydanie rozhodnutia o udelení pobytu.</p> <p>Najvyšší súd uviedol, že v skutkovej vete rozsudku okresného súdu je nepochybne a celkom jednoznačne vyjadrené, že sťažovateľ iného hrozbou bezprostredného násilia nútil, aby niečo konal. Pritom vymedzenie samotného konania patrí do okruhu skutkových záverov, ktoré sú z prieskumu dovolacieho súdu vylúčené. Navyše, dospel k záveru, že okresný súd nepochybil pri právnej kvalifikácii skutku sťažovateľa ako zločinu vydierania v zmysle § 189 Trestného zákona. Dovolanie podané sťažovateľom je založené na skutkovom stave, ktorý sťažovateľ nepochybnil, avšak jeho právne posúdenie považuje za celkom nesprávne so záverom, že skutok by bolo možné právne posúdiť najprísnejšie iba ako výtržníctvo.</p> <p>Konanie sťažovateľa, ktoré pripúšťa dvojaký výklad, teda vyhrážanie sa poškodenej hrozbou násilia, ale aj sebapoškodenie sťažovateľa, bolo právne posúdené ako vyhrážanie, čo je nepochybne plne v právomoci všeobecných súdov, avšak všeobecné súdy vôbec nedali presvedčivú odpoveď na legitímnu požiadavku sťažovateľa vysvetliť, prečo jeho obhajoba nebola uznaná a akými</p>

	<p>úvahami bola vyvrátená. Tento nedostatok neodstránil ani najvyšší súd napadnutým 6 uznesením, v ktorom opäť zopakoval jednotné právne posúdenie súdov nižších stupňov, že sa sťažovateľ poškodenej vyhrážal, v dôsledku čoho nemožno vyhovieť námietke sťažovateľa o nesprávnej právnej kvalifikácii jeho konania.</p> <p>Sťažnosťou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nezodpovedá požiadavke na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, keďže sa vôbec nevysporiadava s argumentáciou sťažovateľa, čo má za následok porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Aj keď čl. 6 ods. 1 dohovoru priamo nevytvára povinnosť štátu zriadiť či už odvolacie alebo dovolacie súdy, štát, ktorý takéto inštalácie zriadi, je povinný zabezpečiť účastníkom takýchto konaní základné záruky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na sťažovateľom v dovolaní vyjadrenú právnu argumentáciu, že sa poškodenej svojimi prejavmi nevyhrážal, nebola najvyšším súdom sformulovaná relevantná odpoveď. Preto došlo aj k porušeniu jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p>
použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	trestný čin-právna kvalifikácia trestného činu práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu

spisová značka	III. ÚS 621/2022
populárny názov	Zodpovednosť konateľa za škodu
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	02.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 127 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Zodpovednosť konateľa za škodu sa spravuje § 135a ods. 3 Obchodného zákonníka. Porušenie povinnosti konateľa konať s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti sa predpokladá a dôkaz opaku je na konateľovi, ktorý musí preukázať že konal s odbornou starostlivosťou a že konal v súlade so záujmami spoločnosti.
skutkový stav a základné fakty	Okresný súd rozsudkom z 18. apríla 2019 zamietol žalobu sťažovateľa (správcu úpadcu spoločnosti s ručením obmedzením) proti žalovanej bývalej konateľke a jedinej spoločníčke tejto spoločnosti s ručením obmedzeným (ďalej len „úpadca“) o vydanie bezdôvodného obohatenia 42 900 eur, ktoré žalovaná vybrala z účtu úpadcu viacerými výbermi hotovosti od augusta do októbra 2015. Žalovaná toto tvrdenie nepoprela, no uviedla, že z účtu vybraté peniaze použila na obchodnú činnosť úpadcu, pričom tieto výdaje boli riadne záúčtované a s dokladmi o tom disponuje sťažovateľ. Podľa okresného súdu žalovaná pri výbere peňazí z účtu konala ako štatutárny zástupca a len preukázaný výber peňazí nie je bezdôvodným obohatením, no ani škodou, ktorej vznik na strane úpadcu sťažovateľ nepreukázal. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd rozsudok okresného súdu rozsudkom z 24. novembra 2020 potvrdil. Uviedol, že dôkazné bremeno preukázania škody je na sťažovateľovi, ktorý netvrdil a ani nepreukázal, čo malo byť protiprávnym úkonom žalovanej. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie okrem iného aj z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len

	<p>„CSP“), v ktorom za doteraz najvyšším súdom nevyriešenú považoval právnú otázku posúdenia výberov z účtu úpadcu jej konateľom, teda či ide o bezdôvodné obohatenie konateľa alebo o škodu úpadcu. Ďalej sťažovateľ napadol nesprávne ustálenie dôkazného bremena, ktoré mal podľa rozhodnutí znášať iba on, a to aj za prijatia správnosti právneho posúdenia, že vzťah úpadcu so žalovanou sa posúdi podľa § 135a Obchodného zákonníka.</p> <p>Najvyšší súd vychádzal z toho, že nosným dôvodom zamietnutia žaloby bolo, že výbery peňazí z účtu úpadcu žalovanou nepredstavujú jej bezdôvodné obohatenie a ani škodu úpadcu, za ktorú by žalovaná ako konateľka podľa § 135a Obchodného zákonníka zodpovedala. Za skutkovo rozhodné považoval závery súdov o stave majetku a účtovníctva úpadcu, k čomu dôkaznú povinnosť plnili obe sporové strany. Najvyšší súd uzavrel, že nezistil prípustnosť dovolania sťažovateľa v časti nesprávnosti právneho posúdenia, a preto ho podľa § 447 písm. f) CSP odmietol.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol s odôvodnením, že dovolacia otázka bola len hypotetická. Pri posudzovaní jej prípustnosti vychádzal zo záveru, ktorý označil ako skutkový, s tým, že ním je viazaný, že vznik škody nebol preukázaný. Preto zastával názor, že otázka dovolateľa o presune dôkazného bremena na žalovanú a jej povinnosť preukázať liberačný dôvod vychádza z iného skutkového stavu, ako bol zistený okresným a krajským súdom. Táto úvaha je však nesprávna. Najvyšší súd nesprávne vychádza z toho, že je viazaný skutkovým stavom, konkrétne tým, že škoda nevznikla. Tým však viazaný nebol, pretože nejde o zistený skutkový stav. Zistený skutkový stav, ktorým bol najvyšší súd viazaný, spočíval v tom, že žalovaná vybrala z účtu úpadcu peniaze. To, či sú tieto peniaze škodou alebo bezdôvodným obohatením, je však právnou, na základe dovolania preskúmateľnou otázkou, keďže na záver, či ide o škodu alebo bezdôvodné obohatenie, je potrebné aplikovať hmotnoprávne normy § 135a Obchodného zákonníka a § 451 Občianskeho zákonníka.</p> <p>Skutkový stav v otázke výberu hotovosti z účtu úpadcu žalovanou nebol medzi stranami sporný a sudy mali len z tejto skutočnosti vyvodiť záver, či ide o škodu alebo o bezdôvodné obohatenie. Pritom je bez významu, z akého právneho dôvodu si nárok uplatnil sťažovateľ. Právne posúdenie je vecou súdu, a to aj dovolacieho. Tým, že najvyšší súd dovolaciu otázku vyhodnotil ako hypotetickú a nezodpovedajúcu zistenému skutkovému stavu, nesprávne aplikoval § 421 ods. 1 CSP, keď dospel k neprípustnosti dovolania.</p> <p>K tomu treba uviesť, že sťažovateľ sa v dovolaní domáhal zodpovedania právnej otázky, či na daný skutkový stav možno aplikovať § 135a Obchodného zákonníka, a právnej otázky, či na daný skutkový stav možno aplikovať § 451 Občianskeho zákonníka. Otázku formuloval alternatívne, keďže okresný a krajský súd nezdôvodnili možnosť použitia § 451 Občianskeho zákonníka, a ak dovolací súd nárok posúdi podľa § 135a Obchodného zákonníka, položil otázku, či ako žalobca znáša dôkazné bremeno ohľadom preukázania liberačného dôvodu podľa § 135a ods. 3 Obchodného zákonníka. Nebol dôvod na tieto otázky neodpovedať. Odmietnutie dovolania sťažovateľa je výsledkom zjavnej chyby právneho posúdenia otázky prípustnosti dovolania. Súdna ochrana nebola sťažovateľovi najvyšším súdom poskytnutá v CSP predpokladanej kvalite, čo viedlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahovo zhodného práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>K námietke sťažovateľa, že sudy nesprávne posúdili dôkazné bremeno, možno uviesť, že okresný a krajský súd nespornú skutočnosť, že žalovaná peniaze z účtu úpadcu vybrala, uzavreli tak, že úpadcovi škoda nevznikla, lebo sťažovateľ nepreukázal, že ich spotrebovala inak ako v prospech úpadcu. Pokiaľ sudy dospeli k právnemu záveru, že vzťah úpadcu a žalovanej sa spravuje § 135a Obchodného zákonníka, potom konštatovanie, že to bol sťažovateľ, kto nepreukázal, že žalovaná nekonala s odbornou starostlivosťou, nie je zjavne nesprávny. To, že žalovaná ako konateľka bola oprávnená na výber peňazí z účtu úpadcu, ešte neznamená, že konala s odbornou starostlivosťou. Okresný súd</p>

	<p>nesprávne uzavrel, že sťažovateľ má preukázať predpoklady takejto zodpovednosti za škodu, teda vznik škody, protiprávne konanie škodcu, a to porušenie konkrétnej povinnosti a príčinnú súvislosť medzi škodou a protiprávnym konaním žalovanej. Zodpovednosť konateľa za škodu sa spravuje § 135a ods. 3 Obchodného zákonníka. Porušenie povinnosti konateľa konať s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti sa predpokladá a dôkaz opaku je na konateľovi, ktorý musí preukázať že konal s odbornou starostlivosťou a že konal v súlade so záujmami spoločnosti.</p> <p>Nie sťažovateľ, ale žalovaná mala preukázať skutočnosti odôvodňujúce jej konanie s odbornou starostlivosťou a v záujme spoločnosti. Záver súdov, že nebol preukázaný vznik škody úpadcu, nevyplýva z vykonaného dokazovania. V konaní bolo nesporne preukázané, že došlo k zníženiu majetku úpadcu hotovosťnými výbermi, teda že spoločnosti vznikla škoda. Či tieto peniaze boli použité pre úpadcu, je otázkou preukazovania konania s odbornou starostlivosťou a v záujme spoločnosti. Aj najvyšší súd na okraj uvádza, že sťažovateľ dôkazné bremeno ohľadom vzniku škody uniesol, keď preukázal, že peniaze, s ktorými žalovaná disponovala, z majetku spoločnosti ušli, a to, či peňažné prostriedky boli použité pre spoločnosť, je otázkou konania so starostlivosťou riadneho hospodára, ohľadne ktorej nesie dôkazné bremeno žalovaná. Výhodisková nesprávnosť v právnom posúdení vznikla už na okresnom súde, keď prijal záver, že sťažovateľ nepreukázal vznik škody, lebo nepreukázal, akým spôsobom žalovaná peniaze minula. Posúdenie toho, či určitá preukázaná nesporná skutočnosť je škodou, je právnou úvahou. Súdy pri vyhodnotení skutkového stavu dospeli k nesprávnemu právnemu záveru o nepreukázaní predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu, čo malo za následok nesprávnosť zamietnutia žaloby pre neunesenie dôkazného bremena sťažovateľom. V dôsledku nesprávnych záverov o nepreukázaní vzniku škody z nesporných skutkových zistení bolo na sťažovateľa neprímerane prenesené dôkazné bremeno o tom, ako žalovaná hotovosť spotrebovala, hoci práve ju zaťažovalo bremeno preukázania toho, že s nimi naložila s odbornou starostlivosťou a v záujme spoločnosti.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	občianske súdne konanie-Civilný sporový poriadok dovolanie-prípustnosť bezdôvodné obohatenie zodpovednosť-objektívna dovolacie dôvody-nesprávne právne posúdenie dokazovanie-dôkazné bremeno dovolanie-dovolacie dôvody zodpovednosť-za škodu

spisová značka	III. ÚS 702/2022
populárny názov	Súbeh odporovateľnosti a konkurzného konania
sudca spravodajca	Peter Straka
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	16.02.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Podstata odporovateľnosti spočíva v možnosti veriteľa v exekúcii vedenej proti

	<p>svojmu dlžníkovi postihnúť aj ten majetok, ktorý dlžníkovi zo sféry dispozície ušiel úkonom, ktorý veriteľ úspešne odporoval. V exekúcii vedenej oprávneným proti dlžníkovi (povinnému) sa môže domáhať výkonu exekúcie predajom nehnuteľností, ktorých vlastníkom je podľa katastra nehnuteľností tretia osoba. Výrok rozhodnutia o odporovacej žalobe predloženého oprávneným k návrhu na vykonanie exekúcie nespôsobuje zmenu v osobe dlžníka a nemá za následok prechod (ani prevod) povinnosti z dlžníka oprávneného na tretie osoby.</p> <p>V konkurze podľa ZoKR sa uspokojujú pohľadávky veriteľov dlžníka hromadne a pomerne z konkurznej podstaty – majetku úpadcu. Majetok, ktorý bol predmetom právneho úkonu (darovacej zmluvy), ktorému sťažovateľka s úspechom odporovala, nie je vo vlastníctve povinnej (v konkurze úpadcu), a teda sa z neho nemôžu veritelia uspokojiť v konkurznom konaní. Pre účely efektívnej ochrany pohľadávky veriteľa, ktorý s úspechom odporoval právnomu úkonu dlžníka, sa môže domáhať od svojho dlžníka núteného výkonu svojho nároku (pohľadávky) prostredníctvom exekúcie podľa Exekučného poriadku, ako sa už konštatuje, aj vtedy, ak pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi je premlčaná, nevymáhateľná alebo nevykonateľná (§ 166h ods. 1 ZoKR).</p>
--	---

<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Právny predchodca sťažovateľky uzavrel s obchodnou spoločnosťou v konkurze (ďalej len „dlžník“) zmluvu o úvere. Výška poskytnutého úveru bola 1 300 000 eur. Pohľadávka právneho predchodcu sťažovateľky bola zabezpečená ručením povinnej (spoločníčka a konateľka dlžníka). Po povolení reštrukturalizácie dlžníka bol tento zaviazaný zaplatiť právnenmu predchodcovi sťažovateľky do 30. júna 2014 prihlásenú pohľadávku v celom rozsahu (30 002,81 eur s príslušenstvom). K uspokojeniu pohľadávky nedošlo, a tak sa stal reštrukturalizačný plán voči právnenmu predchodcovi sťažovateľky neúčinný. Povinná darovacou zmluvou z 19. decembra 2012 previedla na svojho syna nehnuteľnosti v jej výlučnom vlastníctve. Sťažovateľka sa žalobou z 28. októbra 2014 domáhala určenia neúčinnosti darovacej zmluvy. Okresný súd Stará Ľubovňa rozsudkom z 21. apríla 2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 22. novembra 2017 určil, že darovacia zmluva je vo vzťahu k sťažovateľke neúčinná.</p> <p>Na majetok dlžníka bol opätovne 8. januára 2016 vyhlásený konkurz, v ktorom si sťažovateľka prihlásila svoju pohľadávku v celom rozsahu. Sťažovateľka si 19. mája 2017 voči povinnej a ďalšej osobe uplatnila prostredníctvom upomínacieho konania svoju splatnú pohľadávku. Po úspešne podanom odpore proti platobnému rozkazu Okresný súd Stará Ľubovňa rozsudkom z 5. novembra 2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 26. novembra 2020 zaviazal povinnú a ďalšiu osobu spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľke 30 000 eur s príslušenstvom.</p> <p>Uznesením Okresného súdu Prešov z 25. novembra 2019 bol na majetok povinnej vyhlásený konkurz. Judikovanú pohľadávku si sťažovateľka 16. januára 2020 uplatnila v konkurznom konaní.</p> <p>Návrhom na vykonanie exekúcie doručeným okresnému súdu 28. januára 2022 sa sťažovateľka domáhala voči povinnej vymoženiu pohľadávky vo výške 30 000 eur s príslušenstvom s poukazom na judikovanú neúčinnosť právneho úkonu voči sťažovateľke. Vyšší súdny úradník okresného súdu uznesením zo 17. februára 2022 v spojení s namietaným uznesením sudkyne okresného súdu návrh sťažovateľky na vykonanie exekúcie v celom rozsahu zamietol s odôvodnením, že na majetok povinnej bol vyhlásený konkurz, a tak sa sťažovateľka nemôže domáhať uspokojenia (vymoženía) svojej pohľadávky ani od tretej osoby (syna povinnej) z dôvodu absencie exekučného titulu, ktorým by bola tretia osoba zaviazaná sťažovateľke plniť [právo na náhradu voči tomu, kto mal z neúčinného právneho úkonu prospech (§ 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka)]. V danom prípade rozhodnutie o oddlžení povinnej zakladá dôvod na zastavenie exekučného konania, v ktorom sa vymáha pohľadávka ukrátená ukracujúcim úkonom, preto sťažovateľka stráca reálnu možnosť exekvovať ušlý majetok vo vlastníctve tretej osoby na základe rozsudku znejúceho na určenie neúčinnosti ukracujúceho právneho úkonu.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľky, že okresný súd namietaným uznesením zamietol jej návrh na vykonanie exekúcie, čím ju zbavil možnosti uspokojenia svojej judikovanej pohľadávky z dôvodu, že na majetok povinnej bol vyhlásený konkurz a zároveň bez toho, aby prihliadol na úspešné odporovanie právneho úkonu, ktorým povinná ukrátila sťažovateľku.</p> <p>Samotným vyhlásením konkurzu na majetok povinného nemusí dôjsť k zastaveniu exekučného konania tak, ako to predpokladá ustanovenie § 167f ods. 1 ZoKR. Sťažovateľka v tomto prípade disponovala exekučným titulom priznávajúcim jej pohľadávku, ktorá sa po oddlžení povinnej stala nevymáhateľnou, no sťažovateľka zároveň úspešne odporovala právnenmu úkonu povinnej, ktorým povinná previedla časť svojho majetku na tretiu osobu (svojho syna). Z uvedeného je zrejmé, že sťažovateľka disponovala právoplatným súdnym rozhodnutím o neúčinnosti právneho úkonu povinnej, ktorým povinná preukázateľne ukrátila uspokojenie jej pohľadávky.</p> <p>Zmyslom odporovateľnosti právnych úkonov je to, že pokiaľ právne úkony</p>

dlžníka ukracujú uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa, môžu byť veriteľom napadnuté odporom, ktorý smeruje k tomu, aby vo vzťahu k nemu boli takéto právne úkony vyhlásené za právne neúčinné. Prostredníctvom inštitútu odporovateľnosti právneho úkonu poskytuje Občiansky zákonník ochranu veriteľovi pred právnymi úkonmi jeho dlžníka, ktoré vedú k zmenšeniu jeho majetku, a tým aj k zmareniu či ohrozeniu možnosti, aby pohľadávka veriteľa mohla byť z majetku dlžníka riadne a včas uspokojená. Odporovateľnosť znamená nastolenie tzv. relatívnej neúčinnosti právneho úkonu, t. j. iba voči ukrátenému veriteľovi. Relatívne neúčinný právny úkon je platný, nastávajú podľa neho všetky účinky právom spojované s platným právnym úkonom. Iba vo vzťahu medzi účastníkmi (teda vo vzťahu medzi veriteľom a tretou osobou, ktorá od dlžníka nadobudla majetok odporovaným právnym úkonom) sa na tento vzťah hľadí, ako keby k tomuto právnemu úkonu nedošlo (nenastali jeho právne účinky).

Sťažovateľka ako veriteľ úspešne odporovala právnemu úkonu, ktorým povinná (dlžník) previedla vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na tretiu osobu (svojho syna). Sťažovateľka tak mala podľa § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka právo uspokojiť svoju pohľadávku voči dlžníkovi aj predajom nehnuteľností, ktorých vlastníkom je tretia osoba. Z pohľadu veriteľa (sťažovateľky) je tak vlastníkom nehnuteľností naďalej jeho dlžník – povinná. Uvedené ale nemá za následok, že exekúciu je možné viesť priamo proti tomu, kto úspešne odporovaným právnym úkonom majetok dlžníka nadobudol. Ten, kto majetok dlžníka takýmto úkonom nadobudol, sa jeho nadobudnutím nestáva dlžníkom veriteľa (nevstupuje do povinností dlžníka), keď z pohľadu veriteľa ani vlastníkom takto nadobudnutého majetku nie je, ale musí v prípade exekučného konania strpieť výkon exekúcie predajom nehnuteľností. Podstata odporovateľnosti spočíva v možnosti veriteľa v exekúcii vedenej proti svojmu dlžníkovi postihnúť aj ten majetok, ktorý dlžníkovi zo sféry dispozície ušiel úkonom, ktorý veriteľ úspešne odporoval. V exekúcii vedenej oprávneným proti dlžníkovi (povinnému) sa môže domáhať výkonu exekúcie predajom nehnuteľností, ktorých vlastníkom je podľa katastra nehnuteľností tretia osoba. Výrok rozhodnutia o odporovacej žalobe predloženého oprávneným k návrhu na vykonanie exekúcie nespôsobuje zmenu v osobe dlžníka a nemá za následok prechod (ani prevod) povinnosti z dlžníka oprávneného na tretie osoby.

Ustanovenie § 166h ods. 1 ZoKR je ustanovením, v ktorom má právna úprava konkurzu (oddĺženia) osobitný režim. Z dikcie tohto ustanovenia vyplýva, že právo veriteľa domáhať sa uspokojenia (núteného výkonu pohľadávky) aj napriek oddĺženiu toto právo veriteľa voči dlžníkovi ostáva nedotknuté, a to uspokojením sa z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku.

Úspešné odporovanie právneho úkonu podľa § 42a Občianskeho zákonníka má za následok, že veriteľ, ktorý právnemu úkonu svojho dlžníka úspešne odporoval, sa môže domáhať uspokojenia svojej pohľadávky prostredníctvom núteného výkonu rozhodnutia (exekúcie podľa Exekučného poriadku) nielen z majetku svojho dlžníka (v exekučnom konaní povinnej), ale aj z majetku, ktorý bol predmetom právneho úkonu, ktorému veriteľ úspešne odporoval podľa Občianskeho zákonníka. V konkurze podľa ZoKR sa uspokojujú pohľadávky veriteľov dlžníka hromadne a pomerne z konkurznej podstaty – majetku úpadcu. Majetok, ktorý bol predmetom právneho úkonu (darovacej zmluvy), ktorému sťažovateľka s úspechom odporovala, nie je vo vlastníctve povinnej (v konkurze úpadcu), a teda sa z neho nemôžu veritelia uspokojiť v konkurznom konaní. Pre účely efektívnej ochrany pohľadávky veriteľa, ktorý s úspechom odporoval právnemu úkonu dlžníka, sa môže domáhať od svojho dlžníka núteného výkonu svojho nároku (pohľadávky) prostredníctvom exekúcie podľa Exekučného poriadku, ako sa už konštatuje, aj vtedy, ak pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi je premlčaná, nevymáhateľná alebo nevykonateľná (§ 166h ods. 1 ZoKR).

	Vzhľadom na to, že okresný súd sa nijako nevysporiadal s relevantnou argumentáciou sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že namietané uznesenie okresného súdu nesie znaky arbitrárnosti a aplikačnej svojvôle spočívajúcej v nedostatočnom odôvodnení. Namietaným uznesením okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
kľúčové slová	právny úkon-odporovateľnosť konkurz a reštrukturalizácia / vyrovnanie-oddĺženie exekúcia-exekučný titul

spisová značka	III. ÚS 35/2023
populárny názov	Právny záujem intervenienta na výsledku sporu
sudca spravodajca	Martin Vernarský
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	29.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 ods. 2
analytická právna veta	Pre meritórne rozhodnutie všeobecného súdu v spore o určenie vlastníckeho práva sú určujúce také právne skutočnosti, právne úkony majúce vplyv na existenciu vlastníckeho práva, ktoré už nastali. V nadväznosti na uvedený potom rozsudok v spore o určenie vlastníckeho práva vznikajúci v prospech žalobcov nie je možné považovať za právnu skutočnosť, ktorá zakladá zmenu vlastníckeho práva na účel aplikácie § 680 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Pod zmenou je totiž potrebné rozumieť prevod alebo prechod vlastníckeho práva, k čomu však meritórnym rozhodnutím v spore o určenie vlastníckeho práva v prospech žalujúcej strany nedochádza, keďže takýmto rozsudkom sa iba potvrdzuje právny stav, ktorý už nastal v minulosti, ale z určitých dôvodov tento právny stav nezodpovedá zápisu vo verejnom registri. Zároveň z výroku takéhoto rozsudku nevyplýva, že vlastnícke právo niekedy skutočne, de iure prináležalo žalovanej strane, ktorá je vedená ako vlastníčka vo verejnom registri. Následná „zmena“ vykonaná vo verejnom registri na základe právoplatného rozsudku všeobecného súdu je iba formálnym úkonom zabezpečujúcim zhodu zápisu vlastníckeho práva vo verejnom registri s reálnym právnym stavom deklarovaným meritórnym rozhodnutím súdu. Za týchto okolností potom z ústavnoprávneho hľadiska neobstojí záver o neexistencii právneho záujmu sťažovateľa na výsledku sporu, odvolávajúci sa na § 680 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka.
skutkový stav a základné fakty	Na okresnom súde prebieha na základe žaloby žalobcov konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, v ktorom vystupuje v pozícii žalovanej cirkvi (ďalej aj „cirkvi“ alebo „žalovaná“). Sťažovateľ podaním z 2. októbra 2018 oznámil svoj vstup do konania ako intervenient na stranu žalovanej, dôvodiac, že má ako nájomca so žalovanou ako prenajímateľkou uzatvorenú nájomnú zmluvu k nehnuteľnostiam, ktoré sú predmetom sporu o určenie vlastníckeho práva, pričom negatívny výsledok súdneho konania bude mať za následok zánik jeho oprávnenia užívať pozemky na základe nájomnej zmluvy. Žalobcovia navrhli neprípustenie sťažovateľa do konania ako intervenienta. Okresný súd prvým uznesením o intervencii vstup sťažovateľa ako intervenienta

	<p>do konania na strane žalovanej nepripustil. Na základe dovolania generálneho prokurátora bolo prvé uznesenie o intervencii zrušené z dôvodu, že okresný súd pred rozhodnutím o prípustnosti intervencie neumožnil sťažovateľovi vyjadriť sa k návrhu žalobcov na nepripustenie jeho vstupu do konania ako intervenienta.</p> <p>Následne okresný súd opätovne uznesením z 2. februára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) vstup sťažovateľa do konania nepripustil. V odôvodnení okrem iného konštatoval, že sťažovateľ nemá na výsledku konania právny záujem, jeho právne postavenie sa výrokom rozsudku s poukazom na § 680 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka nezmení, keďže aj v prípade, že by došlo k zmene vlastníctva k nehnuteľnosti, nájomný vzťah sa neruší a nový vlastník prenajatej veci sa stane v dôsledku zmeny vlastníctva zo zákona prenajímateľom so všetkými obsahovými atribútmi vyplývajúcimi z nájomnej zmluvy.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na jeho tvrdení o nesprávnom 4 vyhodnotení otázky existencie právneho záujmu sťažovateľa na výsledku sporu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré má sťažovateľ v nájme, ako aj otázky vplyvu meritórneho rozhodnutia v spore na hmotnoprávne postavenie sťažovateľa.</p> <p>Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti už v súvislosti s postavením intervenienta judikoval, že rozhodnutie o intervencii podľa § 83 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) je spôsobilé zasiahnuť do základného práva na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces.</p> <p>Hlavným zmyslom intervencie je procesná ekonómia a predchádzanie následným sporom, ktoré môžu mať základ v konaní, v ktorom sa riešia hmotnoprávne vzťahy sporových strán, pričom tieto môžu mať vplyv aj na hmotnoprávne postavenie tretej osoby (potenciálneho intervenienta). Právny záujem osoby intervenienta je daný jednak predmetom sporu z hľadiska hmotného práva, ako aj potenciálnym dopadom na hmotnoprávne vzťahy intervenienta s niektorou zo strán sporu v závislosti od jeho výsledku. Z uvedeného tiež vyplýva, že právny záujem intervenienta na výsledku sporu je v konaní pretavený do pomoci strane, na ktorej ako intervenient vystupuje. Ide o legitímnu pomoc intervenienta jednej zo strán sporu, ktorá je daná samotnou právnou konštrukciou inštitútu intervencie. Preto je možné tiež dospieť k záveru, že nesprávne či arbitrárne rozhodnutie o nepripustení intervenienta môže mať za následok porušenie práv vylúčeného intervenienta v podobe odmietnutia prístupu k súdu v rozpore s právnym poriadkom a taktiež ním môže byť zasiahnuté do procesných práv strany, na ktorej podporu mal intervenient vystupovať, keďže negatívnym spôsobom v rozpore s právnym poriadkom je spôsobilé obmedziť právo hájiť svoje záujmy prostredníctvom účasti a pomoci intervenienta, a tým aj ovplyvniť konečné rozhodnutie súdu v spore. Naopak, v súvislosti s povolením vstupu intervenienta do konania nie je možné dospieť k záveru o porušení procesných práv strany, ktorá vystupuje 5 ako protistrana strany, na ktorej intervenient vystupuje, pretože sa jej nezabraňuje alebo výrazne nesťažuje realizácia jej práv v prebiehajúcom civilnom spore (k tomu pozri III. ÚS 261/2021). Je to dané už aj tým, že samotná strana svojím návrhom na nepripustenie intervenienta do konania tvrdí, že neexistuje právny záujem intervenienta na výsledku konania, teda tvrdí, že intervenient nie je spôsobilý svojou aktivitou zasiahnuť do výsledku sporu z hľadiska jeho predmetu.</p> <p>Tvrdený právny záujem na výsledku konania intervenienta je predmetom rozhodovania zo strany súdu až vtedy, ak niektorá zo strán sporu tvrdí nedostatok právneho záujmu vstupujúceho intervenienta. Pri posúdení existencie právneho záujmu na výsledku konania je potrebné mať na zreteli skutočnosť, že ide o objektívnu kategóriu. Teda je potrebné skúmať hmotnoprávne vzťahy sporových strán a ich hmotnoprávny dopad na tretie osoby v kontexte predmetu sporu. V prípade, ak súd zistí, že neexistuje spojitosť medzi hmotnoprávnym postavením subjektu, ktorý vstúpil do konania ako intervenient, a výsledkom sporu v korelácii s dôvodmi tvrdenými v oznámení o vstupe do sporu, je oprávnený rozhodnúť o jeho nepripustení do konania. V pochybnostiach, ak nie</p>

je možné s istotou vylúčiť potenciálny dopad výsledku sporu na intervenienta, je potom nevyhnutné dospieť k záveru, že intervencia je prípustná a návrh na nepripustenie intervenienta zamietnuť v súlade so zásadou poskytovať v prípade pochybností výklad, ktorý je pre dotknutého účastníka priaznivejší a poskytuje mu viac práv (II. ÚS 203/2021).

Okresný súd v napadnutom uznesení poukázal na odbornú literatúru, v zmysle ktorej právny záujem intervenienta na výsledku sporu, kde vyneseny rozsudok bude záväzný subjektívne, sa určuje pomocou dvoch kritérií, ktoré musia byť splnené kumulatívne: a) prehra intervenovaného sporu stranou, ktorú intervenient podporuje, môže vyústiť do vzniku sekundárneho sporu medzi touto stranou a intervenientom, b) predmet intervenovaného sporu má pre sekundárny spor význam ako otázka predbežná. Okresný súd uzavrel, že v predmetnom konaní nie je daný právny záujem sťažovateľa na výsledku sporu, keďže nie je splnená ani jedna z uvedených kumulatívnych podmienok. Právne postavenie sťažovateľa sa výrokom rozsudku nezmení. Vychádzajúc z § 680 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka aj v prípade, že by došlo k zmene vlastníctva nehnuteľností, nájomný pomer sa neruší a nový vlastník prenajatej veci sa stane v dôsledku zmeny vlastníctva 6 zo zákona prenajímateľom so všetkými obsahovými atribútmi, akými sú predmet nájmu, práva a povinnosti vyplývajúce z nájomnej zmluvy

Vo všeobecnosti vo vzťahu k žalobe o určenie vlastníckeho práva ústavný súd uvádza, že meritorne rozhodnutie v takomto spore v prospech žalujúcej strany má deklaratórne účinky, t. j. autoritatívne potvrdzuje už existujúce vlastnícke právo subjektu, ktorý sa žalobou domáhal určenia vlastníckeho práva, sledujúc dosiahnutie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom. V takomto spore všeobecný súd skúma existenciu žalobcami tvrdenej právnej skutočnosti, resp. právneho úkonu (a jeho platnosť), v dôsledku ktorého mali žalobcovia nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, eventuálne skúma, či nenastala taká právna skutočnosť, resp. nebol realizovaný taký právny úkon, ktorý bol spôsobilý privodiť zánik ich vlastníckeho práva. Pre meritorne rozhodnutie všeobecného súdu v spore o určenie vlastníckeho práva sú určujúce také právne skutočnosti, právne úkony majúce vplyv na existenciu vlastníckeho práva, ktoré už nastali. V nadväznosti na uvedené potom rozsudok v spore o určenie vlastníckeho práva vyznievajúci v prospech žalobcov nie je možné považovať za právnu skutočnosť, ktorá zakladá zmenu vlastníckeho práva na účel aplikácie § 680 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Pod zmenou je totiž potrebné, ako na to poukazuje aj samotný sťažovateľ, rozumieť prevod alebo prechod vlastníckeho práva, k čomu však meritórny rozhodnutím v spore o určenie vlastníckeho práva v prospech žalujúcej strany nedochádza, keďže takýmto rozsudkom sa iba potvrdzuje právny stav, ktorý už nastal v minulosti, ale z určitých dôvodov tento právny stav nezodpovedá zápisu vo verejnom registri. Zároveň z výroku takéhoto rozsudku nevyplýva, že vlastnícke právo niekedy skutočne, de iure prináležalo žalovanej strane, ktorá je vedená ako vlastník vo verejnom registri. Následná „zmena“ vykonaná vo verejnom registri na základe právoplatného rozsudku všeobecného súdu je iba formálnym úkonom zabezpečujúcim zhodu zápisu vlastníckeho práva vo verejnom registri s reálnym právnym stavom deklarovaným meritórny rozhodnutím súdu. Za týchto okolností potom z ústavnoprávneho hľadiska neobstojí záver okresného súdu o neexistencii právneho záujmu sťažovateľa na výsledku sporu, odvolávajúc sa na § 680 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka.

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na skutočnosť, že právoplatné rozhodnutie vo veci v prospech žalobcov by malo za následok, že nájomný vzťah medzi žalovanou a sťažovateľom platne nikdy nevznikol, pretože žalovaná nebola vlastníkom, teda nebola oprávnená prenechať pozemky odplatne do užívania sťažovateľovi.

Ústavný súd uvádza, že pokiaľ výsledok konania o žalobe o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré má sťažovateľ v nájme, je spôsobilý vyvolať otázku platnosti nájomnej zmluvy uzatvorenej medzi sťažovateľom ako

	<p>nájomcom a žalovanou ako prenajímateľom, teda otázku oprávnenia sťažovateľa užívať predmet nájmu, nemožno bez ďalšieho dospieť k záveru o absencii právneho záujmu sťažovateľa na výsledku súdneho konania. Prípadná neplatnosť nájmovej zmluvy môže založiť vznik nárokov, a tým aj eventuálneho sporu medzi sťažovateľom a žalovanou (napr. nárok sťažovateľa na náhradu škody). Okresný súd sa síce dopadom meritórneho rozhodnutia na postavenie sťažovateľa, na jeho hmotnoprávny vzťah so žalovanou založený nájmovnou zmluvou, zaoberal, závery okresného súdu vyslovené v napadnutom uznesení však nemožno považovať za ústavnoprávne udržateľné. Vychádzajúc zo skutočnosti, že v dôsledku takéhoto ústavne vadného rozhodnutia bola vylúčená účasť sťažovateľa ako intervenienta v napadnutom konaní, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru.</p> <p>V prvoinštančnom konaní bolo po podaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa meritórne rozhodnuté rozsudkom vyhláseným 8. decembra 2022, ktorým okresný súd žalobu žalobcov zamietol. Proti tomuto rozsudku bolo podané odvolanie a aktuálne je vec v procesnom štádiu pred predložením veci odvolaciemu súdu. Preto ústavný súd nepristúpil k vráteniu veci okresnému súdu na ďalšie konanie. Bude totiž závisieť od právoplatného výsledku konania vo veci samej, či si zabezpečenie účinnosti nálezu ústavného súdu nevyhnutne vyžiada opätovné rozhodovanie okresného súdu o návrhu žalobcov na nepripustenie sťažovateľa ako intervenienta do konania.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>vlastníctvo-určenie vlastníckeho práva žaloba-určovacia nehnuteľnosť intervencia-intervenient nájom a podnájom-nájomná zmluva</p>

spisová značka	III. ÚS 69/2023
populárny názov	Rozhodovanie o náhrade trov konania
sudca spravodajca	Robert Šorl
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	16.03.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p>
analytická právna veta	<p>Z § 262 ods. 1 CSP však vôbec nevyplýva, že by zákon či už pripúšťal alebo dokonca výslovne prikazoval, aby sa o náhrade konania rozhodovalo viacerými rozhodnutiami. To vlastne ani prakticky nie je možné, keďže len pri čiastočnom zastavení konania neprichádza do úvahy, aby bolo možné posúdiť okolnosti rozhodné pre nárok o náhrade trov konania. Ak nie je rozhodnuté o celom predmete konania, nie je možné posúdiť pomer úspechu strán, prípadne pomer zavinenia strán na zastavení konania. Preto § 262 ods. 1 CSP možno rozumne vyložiť len tak, že jediná ním predpokladaná možnosť rozhodnutia o náhrade trov sa spája len s takým rozhodnutím súdu, ktorým konanie na jeho inštancii končí, teda nebude potrebné žiadne ďalšie rozhodnutie potrebné na vysporiadanie sa so žalobou.</p> <p>Neúplné rozhodnutia súdov, teda rozhodnutia, ktorými nebolo rozhodnuté o celom predmete konania, možno napraviť len osobitným spôsobom doplnenia</p>

	<p>podľa § 225 CSP, ktoré je možné len na návrh strany do 15 dní od doručenia rozsudku alebo bez návrhu, len ak rozsudok nenadobudol právoplatnosť. Ustanovenie § 225 CSP možno vzťahovať aj na rozhodovanie o trovách konania, o ktorých sa rozhoduje uznesením, keďže podľa § 234 ods. 2 CSP na uznesenie sa primerane použijú ustanovenia o rozsudku. Tieto zásady sú vyjadrením toho, že prípadné nedostatky súdnych rozhodnutí možno napraviť len zákonom predpokladaným spôsobom, či už opravnými prostriedkami alebo postupmi, ktorými ich menej závažné nedostatky možno napraviť rozhodnutím tej inštalácie, ktorá rozhodnutia vydala. Ide o spomenuté či už doplnenie alebo opravu chyby v písaní a počítaní alebo inej zrejmej nesprávnosti podľa § 224 CSP.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľky sa spolu s ďalšími tridsiatimi žalobcami (vlastníkmi bytov) žalobou z marca 2008 na okresnom súde domáhali proti žalovanému správcovi bytového domu zaplata 11 839,35 eur ako vysporiadania fondu prevádzky, údržby a opráv. Na základe záverov znaleckého posudku žalobcovia zobrali žalobu späť sčasti o 7 796,88 eur. Okresný súd rozsudkom z 26. januára 2012 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcom 4 042,47 eur, sčasti o 7 796,88 eur konanie pre späťvzatie žaloby zastavil a rozhodol o náhrade trov konania. Sčasti o zastavení konania nadobudol rozsudok okresného súdu právoplatnosť, no na odvolanie strán bol uznesením krajského súdu z 31. mája 2012 sčasti o zaplata 4 042,47 eur a o náhrade trov konania zrušený s tým, že žalobcom nemožno priznať náhradu trov konania. Okresný súd následne rozsudkom zo 6. novembra 2014 znova zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcom 4 042,47 eur s tým, že o náhrade trov konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 29. marca 2017.</p> <p>Okresný súd uznesením z 13. júna 2017 žalobcom priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu a následne uznesením z 11. decembra 2017 žalobcom proti žalovanému priznal náhradu trov 2 486, 64 eur, z čoho trovy právneho zastúpenia boli 1 426,42 eur. Proti tomuto uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podali žalobcovia sťažnosť, na ktorú okresný súd uznesením sudcu z 8. apríla 2019 zmenil výrok o výške trov konania tak, že im priznal náhradu trov 46 079,12 eur, z čoho trovy právneho zastúpenia predstavovali 45 018,91 eur. Tarifná odmena bola určená pri každom úkone po jej znížení o 50 % vynásobením počtom zastúpených žalobcov.</p> <p>Okresný súd okrem toho ďalším uznesením z 8. apríla 2019 rozhodol, že v zastavenej časti o zaplata 7 796,88 eur žiadnej zo strán nárok na náhradu trov konania nepriznáva, čo odôvodnil tým, že dôvodom hodným osobitného zreteľa podľa § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) je, že žalobcovia pred podaním žaloby objektívne nemohli presne zistiť výšku svojho nároku. Na odvolanie žalovaného, ku ktorému sa žalobcovia nevyjadrili, krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením z 30. augusta 2019 zmenil uznesenie okresného súdu z 8. apríla 2019 tak, že v zastavenej časti konania o zaplata 7 796,88 eur priznal žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, čo odôvodnil tým, že okresný súd pochybil, keď uznesením z 13. júna 2017 rozhodol len o trovách konania sčasti o zaplata 4 042,47 eur a správne mal rozhodnúť jedným uznesením o trovách celého konania, v ktorom mal prihliadnúť na pomer úspechu strán, prípadne podľa § 257 CSP úspešnému žalovanému náhradu trov konania 3 nepriznať. Z toho krajský súd pri právoplatnosti skoršieho nesprávneho rozhodnutia z 13. júna 2017 vyvodil, že nemá inú možnosť nápravy, a preto akceptuje pokus o nápravu, ktorú okresný súd vykonal tak, že rozhodol o trovách konania sčasti zastaveného konania osobitným rozhodnutím o náhrade trov. Zohľadnil, že žalobcom, ktorí boli úspešní len sčasti 4 042, 47 eur, bola priznaná neprimeraná náhrada trov 46 079,12 eur a bolo by v rozpore so spravodlivou ochranou práv podľa čl. 2 ods. 1 CSP, aby za takejto situácie žalovanému sčasti zastaveného konania nebola priznaná náhrada trov konania podľa § 257 CSP.</p> <p>Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podali sťažovateľky a niekoľko ďalších žalobcov dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. d) CSP, pretože v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo a v dôsledku nezákonného postupu súdov popri</p>

	<p>sebe stoja dve právoplatné rozhodnutia o náhrade trov konania, konkrétne právoplatné uznesenie okresného súdu z 13. júna 2017, ktorým im bol podľa nich priznaný nárok na náhradu trov celého konania v plnom rozsahu, a právoplatné uznesenie krajského súdu z 30. augusta 2019, ktorým bol žalovanému priznaný nárok na náhradu trov konania v sčasti zastaveného konania.</p> <p>Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením dovolanie zamietol. Poukázal na to, že zo záhlavia uznesenia okresného súdu z 13. júla 2017, ktorým bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania, je zrejmé, že súd rozhodoval o trovách konania z priznaných 4 042,47 eur, a nie z pôvodne žalovaných 11 839,35 eur. Z toho je preto zrejmé, že nebolo rozhodnuté o všetkých trovách konania, pričom z § 262 CSP nemožno vyvodit' záver, že ak súd prvého stupňa nerozhodne o všetkých trovách konania, nemôže neskôr rozhodnúť o tej časti trov konania, o ktorej ešte nebolo rozhodnuté.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>V spore sťažovateľiek bolo konanie skončené kombináciou dvoch spôsobov, keď najprv sčasti o 7 796,88 eur bolo konanie zastavené z procesného dôvodu a neskôr sčasti o 4 042,47 eur sa konanie skončilo rozsudkom vo veci samej. Z § 262 ods. 1 CSP však vôbec nevyplýva, že by zákon či už pripúšťal alebo dokonca výslovne prikazoval, aby sa o náhrade konania rozhodovalo viacerými rozhodnutiami. To vlastne ani prakticky nie je možné, keďže len pri čiastočnom zastavení konania neprichádza do úvahy, aby bolo možné posúdiť okolnosti rozhodné pre nárok o náhrade trov konania. Ak nie je rozhodnuté o celom predmete konania, nie je možné posúdiť pomer úspechu strán, prípadne pomer zavinenia strán na zastavení konania. Preto § 262 ods. 1 CSP možno rozumne vyložiť len tak, že jediná ním predpokladaná možnosť rozhodnutia o náhrade trov sa spája len s takým rozhodnutím súdu, ktorým konanie na jeho inštancii končí, teda nebude potrebné žiadne ďalšie rozhodnutie potrebné na vysporiadanie sa so žalobou.</p> <p>V spore sťažovateľiek týmto rozhodnutím bol rozsudok okresného súdu zo 6. novembra 2014, kedy aj bolo rozhodnuté o tom, že o náhrade trov konania sa rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Tomuto rozsudku nasledovalo uznesenie okresného súdu z 13. júna 2017, ktorým bola sťažovateľkám priznaná náhrada trov konania v plnom rozsahu. S ohľadom na obsah právnej úpravy a rozhodnutie o trovách konania sťažovateľky nemohli mať žiaden dôvod domnievať sa, že týmto uznesením nebolo rozhodnuté o všetkých trovách konania v ich celosti. Treba pripomenúť, že pre rozhodovanie o náhrade trov konania aj právna úprava podľa Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) obsahovala obdobné koncentračné prvky. Aj § 151 OSP ustanovoval, že o povinnosti nahradiť trovy konania rozhoduje súd spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí, a len v zložitých prípadoch bolo možno toto jedno rozhodnutie odložiť na čas po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.</p> <p>Obligatórne koncentrovanie rozhodnutia o náhrade trov konania do jedného rozhodnutia, ktorým konanie na tej či onej inštancii končí, možno odôvodniť aj tým, že aj pri rozhodovaní o predmete konania CSP, rovnako ako OSP predpokladá, že konečným rozhodnutím sa má rozhodnúť o celej prejednávanej veci, a len ak to je účelné, možno rozhodnúť len o časti predmetu konania. Žiadne takéto rozdelenie rozhodovania však CSP pri náhrade trov konania neustanovuje a rovnako neustanovuje, že o náhrade trov konania treba rozhodovať pri či už čiastočnom alebo medzitimnom rozsudku. Preto ani nie je dôvod uvažovať o tom, že o náhrade trov konania by sa malo rozhodovať pri čiastočnom zastavení konania, keďže takýmto rozhodnutím konanie na tej či onej inštancii nekončí. Z CSP jasne vyplýva, že jediným rozhodnutím, s ktorým sa spája aj rozhodnutie o náhrade trov konania, je rozhodnutie, ktorým konanie na tej či onej inštancii celkom končí.</p> <p>Podstatou oboch namietaných rozhodnutí je však argumentácia, ktorej základom je to, že ak o určitej časti predmetu konania, konkrétne určitej časti náhrady trov konania, nebolo rozhodnuté, možno o tejto časti aj bez návrhu strán rozhodnúť</p>

	<p>neskorším rozhodnutím. Táto právna predstava je však v rozpore s tým, že neúplné rozhodnutia súdov, teda rozhodnutia, ktorými nebolo rozhodnuté o celom predmete konania, možno napraviť len osobitným spôsobom doplnenia podľa § 225 CSP, ktoré je možné len na návrh strany do 15 dní od doručenia rozsudku alebo bez návrhu, len ak rozsudok nenadobudol právoplatnosť. Ustanovenie § 225 CSP možno vzťahovať aj na rozhodovanie o trovách konania, o ktorých sa rozhoduje uznesením, keďže podľa § 234 ods. 2 CSP na uznesenie sa primerane použijú ustanovenia o rozsudku. Tieto zásady sú vyjadrením toho, že prípadné nedostatky súdnych rozhodnutí možno naprávať len zákonom predpokladaným spôsobom, či už opravnými prostriedkami alebo postupmi, ktorými ich menej závažné nedostatky možno napraviť rozhodnutím tej inštancie, ktorá rozhodnutia vydala. Ide o spomenuté či už doplnenie alebo opravu chyby v písaní a počítaní alebo inej zrejmej nesprávnosti podľa § 224 CSP. Možno len doplniť, že nie je náhodou, že prekážka veci rozhodnutej je systematicky zaradená práve do ustanovení CSP o rozsudku (§ 230).</p> <p>Vo veci sťažovateľiek bola domnelá nesprávnosť uznesenia okresného súdu z 13. júna 2017, ktorým bola žalobcom priznaná náhrada trov konania a ktorá mala spočívať len v tom, že v jeho záhlaví bol predmet konania vyjadrený čiastkou, o ktorej sa konalo po skorom čiastočnom zastavení konania, naprávaná zákonom nepredpokladaným spôsobom, a to ďalším rozhodnutím o náhrade trov sčasti zastavaného konania. Takúto nápravu právoplatného uznesenia však CSP nepripúšťa a nemožno ju obchádzať úvahou naznačenou v namietanom uznesení najvyššieho súdu, podľa ktorej z § 262 CSP nemožno vyvodit', že ak súd prvej inštancie nerozhodne o všetkých trovách konania, nemôže neskôr rozhodnúť o tej časti trov konania, o ktorej ešte nebolo rozhodnuté. Takáto úvaha obchádza účel a zmysel CSP, ktorého podstatou je, že akokoľvek nesprávne, teda aj neúplné rozhodnutia súdov, možno naprávať len zákonom predpokladaným spôsobom.</p> <p>Rovnako nesprávna je úvaha najvyššieho súdu o tom, že zo záhlavia uznesenia okresného súdu z 13. júla 2017 je zrejmé, že bolo rozhodnuté len o trovách konania z priznaných 4 042,47 eur, a nie z pôvodne žalovaných 11 839,35 eur. Z údajov v záhlaví rozhodnutia k takémuto záveru nemožno dospieť, keďže z výroku rozhodnutia a z jeho odôvodnenia nevyplýva akákoľvek ďalšia indícia, z ktorej by pri nastavení právnej úpravy, ktorá predpokladá, že o náhrade trov konania sa rozhoduje v rozhodnutí, ktorým konanie končí, teda jedenkrát, bolo možné objektívne predvídať, že sa ešte znova v inom rozhodnutí ako v tom, ktorým konanie skončilo, bude rozhodovať o náhrade trov konania sčasti dávno zastavaného konania.</p> <p>Obe argumentačné východiská uznesenia najvyššieho súdu sú celkom mylné a v rozpore s konštrukciami zákonnej právnej úpravy. Rovnako možno dospieť k záveru, že uznesením z 13. júna 2017 bolo rozhodnuté o náhrade trov konania ako celku tak, ako to predpokladá CSP, a preto ďalšie rozhodovanie o náhrade trov konania uznesením okresného súdu z 8. apríla 2019 bolo rozhodnutím o veci – náhrade trov konania, o ktorej už rozhodnuté bolo, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 420 písm. d) CSP, podľa ktorého nie je prípustné a dovolaním napravitelné také rozhodnutie, ktorým sa rozhodlo v tej istej, už skôr právoplatne rozhodnutej veci. Nesprávne argumentačné východiská rozhodnutia najvyššieho súdu viedli z hľadiska právneho posúdenia k celkom nesprávne rozhodnutiu o dovolaní sťažovateľiek. Uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu nielen ústavných práv sťažovateľiek podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale aj ich ústavných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, keďže nesprávne rozhodnutie o náhrade trov konania predstavuje bezprostredný zásah do ich majetku.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov</p>	

súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	občianske súdne konanie-Civilný sporový poriadok trovy konania dovolanie dovolacie dôvody-zmätočnosť

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.